

שער אח"ף פרק ג אות ו'

[סימן א']

איתא בדברי רבינו ששם הוי"ה ב"ה כולל את כל עולם האצילות, ואותיות י"ה הם כנגד אבא ואמא. כשנאמר שהאות יו"ד היא כנגד בחי' אבא והאות ה' היא כנגד בחי' אמא, אין הכוונה שכל אחד מהם עומד בפני עצמו, אלא לעולם אבא ואמא כלולים יחד, בינה בחכמה וחכמה בכינה. והדבר מרומז באותיות אלו באופן הבא: אות י', שבעיקרו הוא כנגד חכמה, יש בו ב' קוצים, א' למעלה וא' למטה, והקוץ של מטה מרמז על הכינה הכלולה בחכמה. ועוד, מילוי אותיות ו"ד דהאות י' יחד יוצרות את האות ה' שהוא כנגד בינה. וכמו כן האבא כלול באמא בב' מקומות: בעוקץ שבאות ה' שמאחוריו למעלה בצד ימין, וכן שמילוי אות ה"י הוא האות י'.

טעם היותם נכללים זה בזה בב' מקומות הוא משום שבכל א' מהם ישנם ב' פרצופים: באבא יש אבא עילאה וישראל סבא, וכמו כן באמא כלולים הפרצופים אמא עילאה ותבונה. אמנם כאשר בחי' אמא נכללת באבא או כאשר בחינת אבא נכללת באמא אזי נעלמות שם חילוקי בחינותיהם, ולכן בהזכירנו את האות י', הדבר מתייחס רק לאבא ואות ה' מתייחס רק לאימא, אמנם אעפ"כ אות י' המתייחס לאבא כולל או"א עלאין והוא כללות פרצוף אבא הנקרא בשם אבא הכללי, והב' בחי' שבאות ה' נקראים בשם ישראל סבא ותבונה, והוא כללות פרצוף אימא, ונקרא בשם אימא הכללי.

[סימן ב']

כל בחינות או"א הנרמזות באותיות י"ה נקראות "נסתרות", מכיוון שגילוי המאציל ית' אשר נתגלה להקרא בשם שאינו יכול להיות אלא בסוד שם הוי"ה ב"ה, הוא מתגלה בבחינת ז"א בלבד, וכן גילוי המאציל שבכל המציאות וההנהגה דעולמות ב"ע הוא במלכות בלבד. ואילו להיות לשם בפ"ע אין להם גילוי כלל, והמה שורשי הזו"ן בלבד. והנה תחילה מתפשטים האו"א במלכות שלהם עצמם [דהיינו המלכות דישו"ת, שכן הישו"ת המה תולדות המלכות דאו"א עילאין], והללו מתלבשים בזו"ן ומתייחדים עמם. פרצוף אימא עלאה, הכלול באות י', נקרא בשם אהי"ה, והוא השם אהי"ה הראשון מג' השמות אהי"ה שגילה הקב"ה למשה רבינו ע"ה באמרו (שמות ג יד) אהי"ה אשר אהי"ה, והיא סתומה וכלל הכל. השם אהי"ה הב' מורה על בחי' אימא דאות ה', ופירושו הוא שאני עתידה להתגלות, ואהי"ה הג' מורה על תחילת האצילות דזו"ן, הרי הוא תחילת הגילוי דשם הוי"ה ב"ה.

כל דבר "נידון בערכין", מה שנעלם ונסתר בערך הגילוי העיקרי אשר למטה, נחשב ביחס לבחינה העליונה ממנו לגילוי גמור. וכן הוא בענינינו: בחי' האימא המרומזת באות ה' דשם הוי"ה ב"ה, הרי היא התבונה שהיא שם אהי"ה הב', נקראת אהי"ה רק בערכו של הגילוי דשם הוי"ה העיקרי אשר בסוד זו"ן, אמנם בערך האימא עלאה, הרי היא בינה, שהיא אהי"ה הראשונה, גם התבונה נחשבת לגילוי של ממש, ובבחי' גילוי דשם הוי"ה ב"ה. אמנם אעפ"כ יש חילוק ביניהם והוא שהוי"ה דז"א הוא הוי"ה במילוי אלפי"ן המכונה שמה מפרש, והוי"ה דתבונה היא הוי"ה דס"ג המכונה שמה סתים.

אפילו שהתבונה מכונה אהי"ה ביחס לז"א, עכ"ז יש חילוק בין אהי"ה דתבונה לאהי"ה דבינה, שכן יש ד' בחי' אהי"ה הרי הם בחי' נוק', כנגד ד' הוי"ת דעסמ"ב, שכן שם הוי"ה הוא עיקר הגילוי והנוק' הוי אהי"ה על שם הזו"ן העתידים להיוולד ממנה, שכן פירוש שם אהי"ה הוא "אני עתיד להתגלות".

מה שאמרנו שהמקיפין דד' שמות עסמ"ב הם גם שמות אהי"ה, הכוונה היא שאותו אהי"ה דיודי"ן אשר בכינה, שהוא אהי"ה דיודי"ן העליון כנז', הוא עצמו מקיף ומאיר מלמעלה על ישו"ת שבסוד האות ה' אשר הוא שם ס"ג נגדו כנ"ל. אמנם הנה נמשכת הארתו אליו בב' בחי': אחד, מה שהוא מבחינת עצמו, והשני, מה שמצטמצם להאיר אליו רק לפי מדרגת הס"ג. ובזה הוא מאיר אליו רק במדרגת אהי"ה דיודי"ן התחתון, וכן הוא הסדר לעולם בכל אורות המקיפים המאירים לתחתון בב' הבחי' הנ"ל.

[סימן ג']

הבינה הכלולה באות י' והתבונה הכלולה באות ה', כל אחד מהם כלולים מה' פרצופים א"א או"א זו"ן. שכן ישנם בכל א' עשר ספיי, והם ג"כ ד' שמות עסמ"ב, והם בחי' הדוכרין שבהם, וד' השמות אהי"ה הם בחי' הנוקבין שבהם. אמנם אין חלוקת הפרטים שבכל א' מהם כי אם בשם בינה ותבונה בלבד. נמצא, שכל מה שאמרנו לעיל הוא רק בסוד הבינה הכללית, והתבונה הכללית היא רק בערך הבינה הכללית, אמנם באמת ישנם בכל א' מהם את כל הבחי' בפרטות.

והנה הרב אמר שאימא עלאה נתחלקה לד' חלוקות, וכנגדם ד' נשים, ד' פרצופים, דהיינו שחב"ד שלה נקראים אימא עלאה, חג"ת שלה נקראים תבונה ראשונה, ונה"י שלה נקראים תבונה שניה, ומלכות שלה נקראת תבונה שלישית, וי' הספיי של התבונה זו השלישית מתלבשים בתוך כל צל"ם דז"א. גם בפרטות יש את כל אלו ד' הבחי' כולם, הן באימא עלאה עצמה הכלולה בו' ד' דמילוי יו"ד, והן בתבונה עצמה אשר באות ה', וכן ישנם עד"ז ד' בחי' נשים וד' פרצופים בנוק' דז"א.

[סימן ד]

סדר ההשתלשלות דכל פרצופי הבינה והתבונה אשר בכללות ובפרטות הוא באופן זה: האות ו' של מילוי היו"ד הוא עיקר בחי' בינה העליונה בכל ט"ס הראשונות אשר בה, והד' דמילוי היו"ד היא המלכות שבה, והיא מלבישה מהחזה ולמטה (תנה"י) דט"ס הראשונות, והם נעשים אחד עמה, ולכך מכונה הבינה באות ו' כנגד ו' הספירות הראשונות דהבינה והמלכות באות ד', שכן אלו הד' אשר מהחזה ולמטה נקראים ע"ש המלכות. וע"י אלו הד' אשר המלכות מלבישה אותן, מקבלת המלכות את המוחין שלה מבינה, ועל ידי כך נבנית כל פרצופה, ובדוגמת הז"א המקבל את המוחין שלו ע"י נה"י דתבונה המתלבשים בו, וכן הנוק' דז"א מקבלת את המוחין שלה ע"י נה"י דז"א המתלבשים בה.

ומה שלפעמים נמצא בדברי הרב שהמלכות מלבישה מהטבור ולמטה או מהחזה ולמטה, הוא משום שהיינו ב' הבחי' שבכתר דמלכות, הרי הם עתיק וא"א שבה, כאשר עתיק שבה הוא מהחזה עד הטבור, וא"א שבה הוא מהטבור עד סוף גוף דת"ת.

והנה מהמלכות הזו (הרי היא התבונה דבינה) נאצלת התבונה העיקרית הרמוזה באות ה'. והנה ה' הזו מתחלקת לב' אותיות, דהיינו אות ד' הרומזת על כך שהתנה"י דמלכות דבינה הנעשין למוחין ופנימיות (הרי הם הד' מוחין חו"ב חו"ג) דתבונה וכן אות ו' הרי הוא עיקרו של התבונה בכל הי"ס שבה, מאחר ויש לאות ו' זו ב' בחי', הרי הם בחי' קטנות וגדלות ע"ד הז"א, וכל זמן שאינו מקבל את המוחין מהמלכות דבינה, אזי ו' זו היא ו' קטיעה, דהיינו בלי ראש, המורה על כך שהיא עדיין לא נשלמה במוחין, והוא בבחי' ו"ק בלבד. ובבחינה זו הוא שעומד ו' שבתוך הה' רק בבחי' ו' קטיעה בלי ראש. משא"כ אות ו' שבמילוי היו"ד הרי הוא ו' שלם עם ראש, שכן הבינה לכשלעצמה שלימה גם עתה, ויש לה מוחין פנימיים הבאים אליה מלמעלה.

אמנם כל מה שאמרנו שהתבונה העיקרית הא בבחי' ו"ק בלבד, הוא רק בערך המוחין העיקריים הראויים בפני עצמם להתפשט בפנימיות התבונה. אמנם עכ"ז, ע"י המוחין המקיפים עליה מבחוץ ומאירים בה, נעשית גם היא כלולה מ"ס, וכן הוא מציאות כל הפרצופים של עתה עד עת התיקון, שעדיין אינם שלמים, וכל תחתון מקבל את הארתו מהעליון שעליו בבחי' הארה בלבד ביחס לאור העיקרי דלעתיד. ועכ"ז היא נחלקת ג"כ לב' בחי', והיינו ט"ס הראשונים שלה, והמלכות שלה, ע"ד שאמרנו לעיל בבינה ומלכות דתבונה, והם הבינה והתבונה שבה.

נמצא, כי הבינה והתבונה הכלליים הם שנים שהן ארבע, שכן כל א' נחלק לשתיים כנז', והנה הם ב' בינות וב' תבונות, והב' בינות הם הכלולים באות יו"ד, והב' תבונות הם הכלולים באות ה'. כל תחתון לגבי עליון נקרא בשם תבונה, וכל עליון לגבי תחתון הוא נקרא בשם בינה. והרי הם ד' פרצופים: ב' במילוי היו"ד, וב' באות ה', וכל א' כלול מבינה ותבונה, והם ד' פרצופים בבינה, וד' פרצופים בתבונה, וכל א' נאצל מהמלכות דהעליון המלביש אותו מהחזה ולמטה שבו ע"ד הנ"ל.

והרי הם שמונה פרצופים: ד' במילוי היו"ד, וד' באות ה', וכל א' מהם כלול מבינה ותבונה כנז'. והנה כל עליון לגבי תחתון, וכן כל בינה לגבי תבונה הוא בבחי' שם אהי"ה שהוראתו הוא שהוא עתיד לצאת ולהתגלות בבחינה שתחתיו. ואותו השני, שהוא גילוי ביחס לעליון ממנו הוא בבחי' שם הוי"ה ב"ה. אמנם כל השמות דאהי"ה והוי"ה אשר בפרצופי דבינה ותבונה הם רק בבחי' השמות דאהי"ה דיודי"ן והס"ג. שכן השם ס"ג מורה ג"כ על הסתר עכ"פ, והוא משום שעיקר הגילוי הוא רק בז"א, הרי הוא השם מ"ה, אמנם למעלה מז"א, שהם בינה ותבונה, הם עדיין נעלמים, והם מכלל הנסתרות. והס"ג אשר ההה"ן שבו הוא במילוי יודי"ן, והוא"ו שבו במילוי אלף, מורה על כך שהוא עצמו הוא עדיין בבחינת נעלם, וכבחי' י', שהוא נקודה קטנה, וכלול בו הכל רק בכח. אמנם הוא"ו שבו הוא במילוי אלף, משום כי הוא שורש הגילוי שבז"א, שהוא וא"ו, הרי הוא השם מ"ה שבו, והוא עיקר הגילוי.

שער טנת"א פרק ו' אות יח

[סימן א]

כמו שבזה העולם יש ארבע יסודות ארמ"ע, כמו כן יש בכל ד' עולמות, יסוד המים הוא כנגד חכמה וחסד ועולם האצילות, יסוד האש כנגד בינה וגבורה ועולם הבריאה, יסוד הרוח נגד הת"ת ועולם היצירה, ויסוד העפר נגד מלכות ועולם העשיה. וכן בכל אחד מד' העולמות ישנם בחי' הד' יסודות, כנגד ד' אותיות דשם הוי"ה ב"ה. בכל עולם גובר העיקר ונשתנה בו הצירוף. דהיינו שבאצילות גובר המים, והשם שבו הוא כסדר יהו"ה. בכריאה גובר האש והשם שבו הוא כסדר הוה"ו. ביצירה גובר הרוח והשם שבו הוא כסדר ווה"ו. בעשיה גובר העפר והשם שבו הוא כסדר ההו"י.

ד' היסודות ארמ"ע הם בסוד ד' סטרי עלמא, והקב"ה החליף את מקומם כדי למזגם, שכן האש הוא חם ויבש, וטבע הדרום אף הוא חם ויבש, והיה ראוי שיהיה האש ברוח דרום, אך מכיוון שעל ידי כך היה מתגבר כח האש עד אין קץ, החליפם הקב"ה ומזגם, ונתן בדרום את יסוד המים שהוא קר ולח היפך האש, וכו'. לכן אמרו חכמי הטבעים שהרוח הוא חם ולח, משום תכונת המקום שבו הוא ניתן, אמנם יסוד הרוח גופא הוא קר ויבש. וכן הוא לענין כל היסודות. והנה מבואר מכ"ז כי עיקר היסודות הם ב' דהיינו מים אש בסוד חו"ב, ומהם הוא הרוח והעפר שהם בסוד זו"ן.

וכן הוא מבואר ע"ז בענין החושים ראייה, שמיעה, ריח ודבור, שכן ראייה היא מסטרא דימינא דהוא חסד, ושמיעה היא מסטרא דשמאלא דהוא גבורה. והנה המוח הוא קר ולח, והלב הוא מקום האש היסודי, כי הוא אש השורף, ומן הראוי היה שתהיה השמיעה תלויה בלב, והראיה תלויה במוח כל א' למינו. אמנם נעשה להיפך כדי

למזגם והחסד של הרוח הוא בכלי הגבורה, וגבורת הרוח הוא בכלי החסד.

[סימן ב']

אמנם הדבר עדיין צריך ביאור רב, שכן לכאורה הדבר הוא להיפך ממה שמבואר בכל דרושי הרב, שההתלבשות הי"ס דרוח בכלים לעולם הוא באופן שכל אור מתלבש ועומד בכלי שהוא בן מינו, החסד בכלי החסד, והגבורה בכלי הגבורה, וכן כולם.

[סימן ג']

יש לכל אחד מד' הרוחות מציאות ותכונה בפנ"ע זולת היסודות, כנ"ל שכל יסוד מצוי ברוח ההפוכה ממנו. והנה דבר זה צריך הבנה וביאור, שכן לכאורה היה נראה שד' היסודות המה אחד עם ד' הרוחות, והם בבחינת חומר לגבי הצורה, שכן ד' הרוחות הם החומר וד' היסודות הם צורתם.

אין לרוחות מצד עצמם היכר וצורה, וכשהם בלי היסודות הרי המה כלל מציאות העולם, אין נופל עליהם שום תואר ויחס. וכמו כן לעניין היות היסודות מצד עצמן, לא היה ביניהם חילוק לרוחות שכן מצד עצמם המה עגולים ככל הגלגלים דהרקיע והשמים, והמה זה לפנים מזה. אמנם נקבע כי תוקפו של כל א' מהם יהיה לצד מיוחד דוקא, ומשם יתפשט וישפיע את כחו ושפעו לעולם ככל הנצרך, ומזה עצמו נעשו ד' רוחות העולם כל אחד לפי תכונותיהם המיוחדים להם.

א"כ אין הבנה כלל לדברינו הנ"ל שכל אחד מהיסודות ניתן ברוח שהיא הפוכה מטבעו, הרי אין לרוחות שום תכונה מצד עצמם אלא רק מה שמקבלים מהיסודות.

[סימן ד']

ויש ליישב כי עניין ד' היסודות וד' הרוחות הם הבחי' דעיגולים ויושר שישנם בכל עולם, שכן ד' היסודות הם עיגולים, וד' הרוחות הם היושר. והנה ביארנו שהעיגולים ויושר דכל עולם תחתון יוצאים מנהי"ם דהיושר דהעליון, כאשר העיגולים הם מהאור המקיף שבהם, ואילו היושר הוא מהאור הפנימי שבהם. נמצא אם כן, שבאמת יש לד' הרוחות שורש בפנ"ע, והמה מציאות בפנ"ע זולת ד' היסודות, אלא שהם מתחברים יחד ונעשים לאחד מכח היותם באים משורש אחד, באותה המידה שלמעלה מתייחדים המקיף עם הפנימי יחד. אמנם יש חילוק בין למעלה ללמטה, שכן למטה יחודם יחד הוא בתכונות ההפכיים זה מזה. והענין הוא, שכן בחי' העגולים ויושר הם בבחי' דו"ן, וכן עד"ז הוא כל בחי' אור מקיף עם אור פנימי שגם המה בבחי' דו"ן, וכל יחוד דו"ן כלול מתכונות ההפכיים זה מזה, שהרי דכורא הוא חסד ונוקבא היא דין, וכעין המים והאש, וכן ימין דידיה הוא כנגד שמאל דידה, ושמאל דידיה כנגד ימין דידה.

יצאת הרוחות היא מהיסוד והמלכות בלבד, אמנם לעניין שרשם הם מתחלקים: רוח דרום הוא מצד ימין דהיינו ששורשו הוא הנצח דהעליון, ורוח צפון הוא שמאל דהיינו ששורשו הוא ההוד דהעליון, מזרח הוא מהיסוד דהעליון, ומערב הוא מהמלכות דהעליון. גילויים וכחם ושפעם הנמשכים בהם הוא רק דרך ד' היסודות ארמ"ע. היושר נקרא רק בשם רוחות ע"ש היותם רוחות העולם, שהוא הריבוע דהעולם, הרי הוא הו"ק שבו, והם מתקשרים ומתייחדים עם ד' היסודות ארמ"ע, ונעשו עמהם לאחד. שכן ד' רוחות העולם מצד עצמם המה מציאות גמורה, וגם יש לכל א' מהם תכונה מיוחדת בפנ"ע, שכן כל אחד מהם בא משורש בפנ"ע וכנז'.

ולפי"ז יתבאר שמה שהזכרנו שתכונות רוח דרום הוא חס ויבש ורוח צפון הוא קר ולח, אע"פ שדרום הוא בימין שהוא חסד ומים וצפון הוא בשמאל שהוא אש. שכן בכל אחד מהחסדים והגבורות יש ב' בחי', שכן לפעמים אנו אומרים שחסד הוא אור, והאש הוא תולדת האור. וכן הוא לעניין המים שלפעמים אנו אומרים שהוא גבורה, והוא ה' הפעמים שזכרת תיבת מים ביום השני של בריאת העולם, ולפעמים אנו אומרים להיפך, שמים הוא חסד ואש הוא גבורה. החסדים והגבורות שבז"א המה אור ומים, אור חסד מים גבורה, אמנם החסדים והגבורות שבנוק' המה מים ואש, מים חסד ואש גבורה. לכן מצד ד' הרוחות שהם היושר ובחי' ז"א, אפשר לומר היטיב שרוח דרום הוא חס ויבש, ורוח צפון הוא קר ולח, כי כן הוא הימין ושמאל דידיה, שהם אור ומים כנז'. ואילו בד' יסודות ארמ"ע, שהם עגולים, ובבחי' נוק' הוה מים חסד ימין שבה, ואש גבורה שמאל שבה.

באורות הפנימיים עם המקיפים, וכן העגולים עם היושר הכלליים שבכל עולם, הגם שאף הם בבחי' דו"ן, עכ"ז נסדר ייחודם וכלילותם זב"ז רק ימין בימין ושמאל בשמאל, ולא כנ"ל ימין דידיה בשמאל דידיה ושמאל דידיה בימין דידיה. לכן רוח דרום שהוא הימין דהיושר, מתקשר ביסוד המים שאף הוא בחי' הימין דהעגולים. ורוח צפון, שהוא השמאל דהיושר, מתקשר ביסוד האש שאף הוא בחי' שמאל דהעגולים. ואף הם עומדים רק ע"ד פנים באחור, הפנים דהמקיף באחור דהאור הפנימי. והוא מכח הטעם הנז' לעיל, כדי שלא תתגבר מידתו יותר מדי. ואם היו מתייחדים פב"פ, אין העולם יכול לקבלם עד עת התיקון.

[סימן ה']

אמנם כ"ז הנה הוא רק במציאותם העצמית דד' רוחות העולם, וכן של ד' יסודות ארמ"ע. שכן בזה לא היה אפשר שיומשכו למטה בבחי' היחוד דפנים בפנים, כי אין העולם התחתון יכול לקבל את תולדות היחוד דפב"פ מהאורות שלמעלה. לכן הוכרח שיסודר כלילותם זב"ז רק בבחי' היחוד דפנים ואחור. אמנם אח"כ (כדי להוציא את שפעם וכוחם בעולם אליו ירדו ע"מ להוציא תולדות, והוא כל הנמצאים שבעולם) אי אפשר להעמיד תולדות אלא ע"י זיווג דפנים בפנים דוקא, והוא ענין המיזוג השני שאמרנו לעיל סימן א', שהוא יחוד ימין דידיה בשמאל דידיה ושמאל דידיה בימין דידיה.

ועומק הטעם בזה הוא משום שכולם יוצאים ממקור האחדות האמיתי. לכן, הגם שהריבויים אינם יכולים

קיצורים ביאורים

לצאת ולהתהוות אלא ע"י הגילוי דחו"ג שהוא ימין ושמאל ובחי' דו"ן, עכ"ז מוכרח שיוכללו גם הם ימין בשמאל ושמאל בימין, משום ששורש החו"ג והימין והשמאל והדו"ן הוא רק באחדות האמיתי, וכן יחזרו לבסוף גם תולדותיהם רק למקור האחדות אשר משם יצאו. לכך הם נכללים תמיד גם עתה זב"ז, ואי אפשר גם עתה שתצא איזו מציאות אלא ע"י כלילות דוקא.

[סימן ו']

לפי כל הנ"ל יתבאר דברי האריז"ל, מה שאמר הרב שהרוחות (שהם י"ס) אינם כסדר הכלים, שכן החסד של הרוח הוא בכלי הגבורה, וגבורת הרוח הוא בכלי החסד. ואין הכוונה שאורות הרוח אינם מין אחד עם הכלים והם הפכים זה מזה, אלא הכוונה היא על הי"ס דהרוח שהם הנקודות והם נכנסים ונכללים עם הי"ס דנפש וגוף הרי הם התגין והאותיות. והנה זיווגם ויחודם דהדו"ן הוא ימין ידיה בשמאל ידיה ושמאל ידיה בימין ידיה, אמנם כבר אמרנו שהחו"ג (הרי הם הימין ושמאל שבו) הם אור ומים, והחו"ג שבה, הרי הם הימין ושמאל שבה, הם מים ואש. א"כ נמצא, שהשמאל שבה הוא מין אחד עם הימין שבו, שכן אור ואש מין אחד הם, וכל שכן השמאל שבו הוא אחד עם הימין שבה, שהרי הם מים במים. וכשמתייחדים זב"ז חוזר כל א' לשורשו.

שער טנת"א פרק ז אות כו.

[סימן א']

ענין פעולת האותיות הוא, שבכל אות יש בחי' נפש וגוף. וכמו שכל פעולה של האדם נעשית ע"י הנפש והגוף שבו, כן הוא פעולת דהאותיות. והנה הנפש דהאותיות הוא זוהרי האור דא"ס, והגוף שבהם, ר"ל תוארו וצורתו המתייחסים לכל אות בשורשו העליון, נעשית ממצייאות הצמצום והעביות דמלכות דאצילות, ובה הוא כל כ"ב האותיות עם אותיות מנצפ"ך, ובהם מתנוצצים זוהרי האור דא"ס, כאשר יש אור מיוחד לכל אות. ומהם יוצאות הפעולות שבעולמות ב"ע.

[סימן ב']

יש כוונה מיוחדת ורצון מיוחד לכל אחד ואחד מהאותיות, ולכן לכל אות ישנה צורה מיוחדת.

לפי זה אבאר את דברי ספר היצירה (פ"ג מ"א):

שלש אמות אמ"ש יסודן כף זכות וכף חובה ולשון חק מכריע בינתיים - אמר "אמות", ע"ש שהם האימהות של יתר האותיות ובבחינת החיצוניות שבהם, כאשר ה"אבות" של האותיות הם יה"ו שהם למעלה מהם ופנימיים להם, ומהם אין מדבר הספר יצירה מאומה. שכן אלו השלש אמ"ש שאמר הם למעלה מכל י' הספ"י דאצילות, והוא בסוד רד"א שהוא השורש הנעלם דכל האצילות. והנה ספר יצירה אינו מדבר על בחינות אלו העליונות כי אם על בחי' החיצוניות שבו, ואילו בבחינת הפנימיות שבו אינו מדבר מאומה מחמת רוממות מעלתם, שכן אין להם גילוי כלל למעלה ורקלמטה יש להם גילוי דהיינו בו"ק דאצילות הרי הוא ז"א. והיינו ו' הציורפים דיה"ו שאמר לעיל (פרק א' משנה י"ג) שהם בסוד ו"ק.

וזהו שאמר הספר יצירה שם (פרק ג' משנה ב') שלש אמות אמ"ש כו' ומהם נולדו אבות, ומאבות תולדות. אמנם גילוי תכונת אמ"ש שהוא בבחינת כף זכות, כף חובה ולשון חק מכריע בינתיים הוא רק למטה בז"א, אמנם כאן בבחינה העליונה של האותיות הוא רק מקום יסודן בלבד, והוא תליית המתקלא התלוי ברד"א.

ואח"כ (משנה ב) הולך ספר היצירה ומבאר את סדר התלוכות הגילויים אשר נמשכו להתגלות באצילות:

שלש אמות אמ"ש סוד גדול מופלא ומכוסה וחתום בששה טבעות, ויצאו מהם אור ומים ואש, ומהם נולדו אבות ומאבות תולדות עכ"ל. - ר"ל, שהפעולה שיצאה באצילות מהמתקלא הנז' הוא ג' הרישין דא"א והו"ק דא"א, ומעליהם החב"ד דאצילות שהם או"א והמזלין המלבישים על החג"ת דא"א, ולמטה מהם הזו"ן המלבישים על הנה"י דא"א. וכולם הם בתלת תלת, הרי הם רזא דמתקלא.

ועוד איתא בס"י:

"שלש אמות אמ"ש (פי' עוד תכונה שנמצא בהם) סוד גדול מופלא ומכוסה" - "גדול" הוא המ"ס רישא תליתאה, "מופלא" הוא רישא תניינא דהיינו אורא, "ומכוסה" הוא הרישא קדמאה רישא חוורא הרי הוא הכתר. ואמר עוד "וחתום בששה טבעות" - פי' הו"ק דא"א שהם נעלמים, וכאן אינם ו"ק ממש אלא החותם שלהם בלבד.

"ויצאו מהם אור ומים ואש" - פי' חב"ד שהם או"א והמזלין, והם מלבישין על החג"ת דא"א.

"ומהם נולדו אבות" - פי' חג"ת דז"א הנקרא אבות, ומאבות תולדות הרי הם נה"י דז"א.

[סימן ג']

עד"ז מבאר ספר יצירה את ז' האותיות בג"ד כפר"ת, שהם "בדגש ורפה", כי בהם מתגלה החסדים וגבורות.

(פרק ד' משנה ב') "שבע כפולות בג"ד כפר"ת יסודן חכמה, עושר, זרע, חיים, ממשלה, שלום, וחק"ן" - פי' "יסודן", שעל זה נתיסדו הבג"ד כפר"ת כך שהעולם מתנהג על ידיהם באלו הז' שהם חכמה ועושר כו'.

"הם בדבור ובתמורה, תמורת חכמה אולת, תמורת עושר עוני, תמורת זרע כו'" - טעם הדבר מכיוון שהם נתיסדו גם על התמורות. ואמר "בדבור ובתמורה", כי ה"דגש ורפה" אינו נבחן כי אם בדבור, ובא לרמז על כך שכל התמורות הם מצד הגבורות, וכן הו"ק שרשם בצד הגבורות, שכן אם היה שרשם צד החסד היו מתפשטים לבלי גבול.

"היכל הקודש המכוון באמצע" - פי' המלכות, והיא "מכוונת באמצע" שכן שורשה הוא בפה ובטבור

ובעטרת היסוד, והיא נושא את כולן, שהרי הכל הוא בשבילה.
 "שבע כפולות בג"ד כפר"ת, שבעה ולא ששה, שבעה ולא שמונה, בחון בהם, וחקור בהם, והעמד דבר על בוריו, והשב יוצר על מכוננו" - סוד מיעוט הירח הוא שהמלכות ירדה למטה, ולכן אמר "שבעה ולא ששה", שלא תוציא המלכות מכללן ח"ו.

ואמר "שבעה ולא שמונה" מכיוון שהקצוות הם מצד הגבורות, והבינה היא שורש הגבורות, וא"כ הסכרא הראשונה היא לחשוב אף את הבינה בכלל הקצוות.

ואמר "בחון בהם וחקור בהם כו", ר"ל שז' הכפולות, הרי הם חו"ג שורש הבריאה דטוב ורע. לכן כאן הוא הבחי' להבחין בין זה לזה, שלא נטעה ח"ו להחליף רע בטוב וטוב ברע, שכן כאן הוא סוד עץ הדעת ובוזה יש מקום רב לטעות.

ואמר "וחקור בהם", להודיע כי מי שכחו יפה ענין גדול לו לחקור בשניהם.
 ואמר "והעמד דבר על בוריו", להזהיר שלא תטעה ח"ו, שכן הסכנה בחקירה בדבר זה גדולה מאד.
 ואמר "והשב יוצר על מכוננו" להודיע שכאשר תחקור ותעמוד על כל כחותיהם ועניניהם הרי שתשיב את הכח והממשלה ליוצר בראשית ית"ש, אמנם אסור לעשות כן כי אם על פי הדיבור, ובוזה נכשלו רבים וכנ"ל.
 מהדורא קמא בביאור המשנה "שבעה ולא ששה שבעה ולא שמונה":

עיקר הז' הכפולות הוא ז"ת דו"א, שהמלכות שלו הוא עטרת היסוד. אמנם המלכות הכללית לית לה מגרמה כלום אלא מה שמקבלת מז"א, ולכן עומדים בה הז"ת כפולות בבחי' י"ב פשוטות. וזהו שאמר "שבעה ולא ששה שבעה ולא שמונה", פי' שלא תאמר הרי עטרת היסוד כלולה ביסוד, וא"כ היה אפשר לומר שאינם אלא ששה, על זה אמר "שבעה ולא ששה". וכמו כן רצה שלא תחשוב כי מכיוון שהמלכות היא ג"כ נוק' א"כ יהיו שמונה, על זה אמר "שבעה ולא שמונה". כי המלכות הרי היא נוק' הכללי היא בבחי' י"ב הפשוטות ולא הז' כפולות.

[סימן ד']

על הדרך הנ"ל מבאר ספר יצירה את עניין י"ב האותיות הפשוטות הו"ז חט"י לנ"ס עצ"ק. דהיינו את יסודן, הרי הוא הרצון, וזוהרי אור דא"ס שבהם, הרי הוא הנפש שלהם. ואמר שלרצון שבהם ישנה בחינת י"ב חושים שהם: שיחה, הרהור, הילוך, ראייה, שמיעה, מעשה, תשמיש, ריח, שינה, רוגז, לעיסה ושחוק. ומקומם ב"ב גבולי האלכסון, שהם שורשם ויחודם של הו"ק. אח"כ נתפשטו ונתלבשו בעולם שנה נפש, הרי הוא שנים עשר המזלות שישנם בעולם, כנגד שנים עשר החדשים של השנה ושנים עשר המנהיגים שבנפש.

ובכך נתבאר מספר יצירה כל הכ"ב האותיות, הנחלקות לג' חלוקות: א) אמ"ש, הרי הם שורש הכל ובבחי' הראש והמוחין, ב) ז' כפולות בג"ד כפר"ת, הרי הם ו"ק, ג) י"ב הפשוטות שהם בסוד הדעת, יסודן הרי הוא הרצון, וכן הכוונה שבהם אשר עליה נתייסדו דהיינו זוהר אור דא"ס העומד בהם, הרי הוא הנפש שלהם.
 והנה פעולתם יוצאת למטה ע"י בחי' גופם הנעשה מהעביות אשר שורשו בצמצום דהמלכות. וכאשר מכוונים בכל אות ואת שורשו שהשם הו"ה ב"ה שהוא זוהר האור דא"ס המאיר בו, מתעורר כחו ומאיר ומתגלה ככל נפש הפועל ע"י הגוף.

וזהו שאמר בספר יצירה בכל סדר פעולתם "המליך אות א' ברוח וקשר לו כתר כו". פי' "המליך", שיחידה אל שרשה כנז'. ופי' "וקשר לו כתר", תוספת האור שניתוסף לו להוציא את כחו אל הפועל, שכן כל יציאת כח לפועל לא נעשה מכחו אלא ע"י תוספת כח ממקור האחדות, כדי שתתייחד כל מציאות וכל פעולה עם הכל. וזהו שאמר ג"כ "וצרפן זב"ז". הרי שנעשתה כל פעולה ע"י כולם. אלא שאותה האות אשר היא השורש אליו נעשתה לעיקר, והיא היתה הראשונה שכל הצירופים סובבים רק אותו.

אמנם קשה מ"ש שם "המליך אות א' ברוח כו", אות מ' במים כו', אות ש' באש כו", ע"ש היסודות, לכאורה היה יותר טוב לומר המליך אות מ' בזכות אות ש' בחובה, אות א' מכריע ביניהן, דהוא על שם תכונותיהם. והענין הוא ע"פ מה שאמרנו כי שלשת האמות אמ"ש שאמר, כוונתו לתליית המתקלא אשר ברדל"א והוא אינו יכול להיות מקום לתכונות חובה וזכות ומכריע, כי ג' התכונות הללו אינן ניכרות למעלה, כי אם באצילות בלבד. ואין גלוי מן התכונות ברדל"א אלא היות המתקלא שבאצילות תלוי שם.

"המליך אות א' ברוח", מ"ט נקט רוח ולא אויר שהוא כנגד האות א', שכן כוונתו כאן ל"רוח מרוח" שאמר שם, והוא עצמו הדעת עלאה, מזלין דא"א. ומכנהו בשם אויר, משום שיציאתן היתה מאותיות אמ"ש אשר הר"ת שלהם הוא אויר מים אש, להורות שמהם יצאו. אמנם שמו הנקוב בתורה הוא "רוח", ע"ש שהוא מרוח אלהים מרחפת.

"שלש אמות אמ"ש בעולם, אויר מים אש, מים נבראו מאש, וארץ נבראת ממים, ואויר מרוח מכריע בינתיים", הנה האויר מים אש שאמר, הכוונה הוא עתה על האויר מים אש מד' יסודות ארמ"ע. ופי' "ואויר מרוח", וכן שם "ורויה מרוח", וכן "וגויה מרוח", הכל קאי על הרוח מרוח שאמר לעיל "שתיים רוח מרוח" כו'. והאויר והרויה (פי' התקופה הממוצעת בין קור לחום) והגויה, שהם הבחינות של עולם שנה נפש שבאות א' דאמ"ש, ע"י שהמליך אותו על הרוח שברוח. ופי' "המליך דאות א' ברוח" אותו הרוח מרוח הנ"ל. ולא על הרוח העליון, שהוא "אחת רוח אלהים חיים", כי ממנו לא יצא שום דבר, וכן לא היה בחינת "המליך" באחת רוח אלהים חיים כלל.